

קיצור הלכות מעשיות לחג הסוכות התשפ"ג

על כן אסור לסחור בו ויש לשומרו בקדושת שביעית.

- כדי להימנע מאיסור סחורה יש כמה אפשרויות לקנייה:
 - א. דרך אוצר בית-דין
 - ב. קניית האתרוג בהבלעה, עם הלולב (הלולב אינו קדוש בקדושת שביעית)
 - ג. מקרקע של נוכרים (או שנמכרה לנוכרים באמצעות הרבנות הראשית).
- כל אחת מהאפשרויות הנ"ל מחייבת השגחת כשרות אמינה.

- ראוי להדר לקנות אתרוג הקדוש בקדושת שביעית, הואיל והתקיימה בו מצוות שמירה על קדושת שביעית

לולב

- ייתכן שיש בו קדושת שביעית. אך ייתכן ששימוש של מצוה אינו נחשב כשימוש. שכן בימינו לא מקובל להשתמש בלולבים לשום מטרה שהיא, אלא לצורך מצוה בחג הסוכות. לכן מקובל לפסוק שאין קדושת שביעית בלולבים.
- גם לפוסקים שאין קדושת שביעית בלולב עבודות השדה אסורות בשמיטה, לכן ראוי לקנות לולב עם הכשר המורה שלא נעשו איסורים בלולב בשנת השמיטה.

הדסים

- לדעת רוב הפוסקים אין קדושת שביעית בהדסים כיון שרוב ההדסים הנמכרים בשוק באים משדות שנטעו לצורך כך.
- מי שקוטף הדסים ששתל בגינתו לשם ריח, כיון שיש אומרים שבמינים של ריח יש קדושת שביעית, דעת הרב אליהו זצ"ל להחמיר(על כן מומלץ לקנות מאוצר ב"ד) אבל לרוב הפוסקים ניתן להקל.
- ראוי לקנות הדסים עם הכשר שלא נעשו איסורים בשנת השמיטה (בעיקר יש חשש מגיזום, שבלעדיו קשה לגדל הדסים משולשים).

ערבות

'ערב החג'

- מצווה להסתפר ולהתגלח לכבוד החג (אסור להסתפר ולהתגלח בחול המועד, גם הרגילים להתגלח כל יום)
- מצוות שמחת יום טוב - כיום שאין לנו בית המקדש יוצאים ידי חובה באכילת בשר ושתית יין, חובה לשמח את משפחתו, ולכן יכין מערב החג דברים המשמחים לבני ביתו: לאשתו יקנה בגדים ותכשיטים או נעליים כפי יכולתו, ולילדים יחלק קליות ואגוזים (=ממתקים).
- הרוצה לזכות לשמחת חג יראה לתת צדקה ולשמח עניים ואביונים, יתומים ואלמנות.
- יש לזכור לשלם למוכרי ארבעת המינים לפני החג כדי שיהיו המינים "שלו" [בלי חשש גזל].
- מי שמסכך סוכתו ב"עלים" צריך לקחת בחשבון את התייבשות העלים במהלך השבוע ולהרבות בסכך כדי שלא ימצא את עצמו יושב בסוכה שיש בה יותר שמש מצל – חמתה מרובה מצילתה - פסול.
- אין להשתמש בסוכה או בקישוטיה כל החג, ולכן יקשט רק בדברים שאין לו צורך בהם בחג הקרב, ואם אין לו אפשרות כזו צריך שיתנה "איני בודל מנוי הסוכה שלי כל החג". [מותר להוריד קישוטים מפני הגשם].
- יכסה את השולחן במפה יפה לכבוד החג, ונהגו לכסות גם את השולחנות בבית.
- ראוי להכין מקום לנרות בסוכה באופן שלא ייכבו שם, כיון שצריך להדליק את הנרות באותו מקום שבו אוכלים, במידה ויש חשש סכנה ידליקו בביתם
- אסור לאכול מסוף שעה תשיעית (זמנית) לחם וכן מיני מזונות כדי שיאכל כזית פת בסוכה לתיאבון, גם לא יאכל הרבה בשר ופירות עד שישבע מהם.

'ארבעת המינים – שמיטה'

- כלל האתרוגים הנמצאים בשוק הם תוצרת של שנת שמיטה

- ערבה – 2 ערבות. יש נוהגים לקשור את הערבות בצד שמאל של שדרת הלולב. יש שנוהגים כמנהג האר"י לקשור ערבה אחת מימין וערבה אחת משמאל. יש להקפיד שתהיה נמוכה מן ההדסים קצת.
- למנהג האשכנזים יכניס גם אותה בזהירות אל הקוישלה.
- על האגד יקשור קשר של קיימא (=חזק ומתקיים).
- נהגו המדקדקים לברך על הלולב בסוכה [יזהר שלא יפסול אותו מן הסכך הנמוך].
- יש שמקדימים ליטול לולב לפני התפילה ויש שדווקא מסמיכים ברכת הלולב ל"הלל", שנענועי ההלל הם מעיקר המצווה.
- צורת הנטילה: האשכנזים נהגו - ייקח את הלולב ביד ימין ואת האתרוג ביד שמאל כשהוא הפוך [עוקץ למעלה ופיטם למטה], יברך על נטילת לולב (וביום טוב הראשון יברך גם שהחיינו) ואחר כך יהפוך את האתרוג, וינענע.
- בעדות המזרח נהגו - לקחת את הלולב בידים ואת יד שמאל מניחים על האתרוג המונח על השולחן, מברכים, מרימים את האתרוג ומנענעים. ויש הנוהגים לקחת את כל המינים ביד ולכוון שאינם יוצאים עד אחרי הברכה.

'חול המועד'

- מצווה לקבוע סעודה על הפת - אחת בלילה ואחת ביום.
- בדיני חול המועד רבו הפרטים וכל אחד ישאל לרב מה אסור ומה מותר.
- נהגו לעשות זכר ל"שמחת בית השואבה" בשירות ותשבחות.
- מן הראוי לא לצאת סתם מן הבית בחול המועד שהרי מפסיד לעצמו מצוות סוכה, וכך אמר ר' אליעזר: "משבח אני את העצלנין בחג".

'שבת חול המועד'

- ארבעת המינים הרי הם "מוקצה" בשבת, ואפילו לצורך גופם ומקומם אין להזיזם.
- נהגו האשכנזים לקרוא מגילת קהלת בבית הכנסת לפני קריאת התורה.
- יש הנוהגים לקרוא מתוך הקלף וממגילה כשירה והם מברכים ב' ברכות: "על מקרא מגילה" ו"שהחיינו".
- בשבת אין מקיפים את הבימה בהושענות אלא אומרן במקומו.

'הושענא רבא'

- יום חיתום הדין - יום חביטת ערבה
- נהגו להיות ערים כל הלילה וללמוד תורה, יש הנוהגים לקרוא כל חומש דברים בציבור ומתוך ספר תורה. ואח"כ קוראים כל ספר תהילים.
- יכין לעצמו ולבני ביתו ערבות להושענא (ונוהגים לקחת חמש ערבות).

- אין לא טעם ולא ריח; ואין בהם קדושה כלל

'ליל החג'

- לכתחילה מדליקים נרות בזמן כניסת החג כמו בכל שבת, ומברכים שתי ברכות: "להדליק נר של שבת ויום טוב" ו"שהחיינו".
- אסור לישן חוץ לסוכה לכן יזהר לא להתנמנם בבית הכנסת בין כניסת החג לערבית.
- רוב העולם מברכים "לישב בסוכה" רק אם אוכלים מיני מזונות, ויש שנהגו לברך בכל ישיבה בסוכה. [כשלא יאכל בה עד שיצא].
- לילה ראשון חובה לאכול כזית פת בסוכה לפני חצות וצריך לכוון לקיים מצוות עשה של אכילת פת בסוכה. וכן יכוון זכר ליציאת מצרים וענני כבוד שסוכו על בני ישראל.
- אוכל את ה"כזית" תוך 4 דקות לכל הפחות, שכח ואכל בלי לכוון - יאכל שוב ויכוון אז.
- כזית ראשון אוכל בסוכה אפילו ירדו גשמים, אמנם קודם ימתין עד חצות שיפסקו הגשמים, ואם לא פסקו יאכל כזית בסוכה וישוב לביתו.
- מותר לישון יחידי בסוכה, כי שומר מצווה לא ידע דבר רע.

'נטילת ארבעת המינים'

כיצד אוגדים את ארבעת המינים?

- לאחר שמקבץ את כל המינים. לוקח הלולב ומניחו מולו כשצד השדרה כלפיו, ואח"כ אוגד הדסים וערבות על פי מה שמפורט בהמשך. נכון לעשות זאת בסוכה ולומר יהי רצון המופיע במחזורים.
- יקפיד שיהיה סוף שדרתו של הלולב גבוהה טפח מן ההדסים.
- לולב - אוגד אותו בפני עצמו בשתי טבעות או שלוש, ויש נוהגים 18 קשירות או לקשור בחוט עד סוף בלולב וכל אחד יעשה כמנהג אבותיו.
- הדס – 3 הדסים. יש נוהגים לקשור את ההדסים בצד ימין של שדרת הלולב. ויש נוהגים כמנהג האר"י לקשור הדס אחד בימין, ואחד בשמאל, ואחד באמצע.
- למנהג האשכנזים: יש להכניס את ההדסים בזהירות ובעדינות אל ה"אגד" (קוישלה) שלא יתלשו העלים תוך כדי ההכנסה.

ואחר כך

- חובטים על הקרקע ה' חבטות בלבד ויניחם במקום מכובד לפי שהוא תשמיש מצווה.
- מי שאין לו במה לחבוט עדיף שייטול אפילו ערבה חבוטה של אחר מאשר לבטל מנהג זה.
- מנהג זה הינו מנהג נביאים ומנהג חשוב הוא עד מאד שהרי דוחים את ראש השנה כדי שלא ייצא הושענא רבא בשבת.
- לפני ההלל מוריד מן הלולב את הטבעות העליונות.
- אחר התפילה אין לחטוף את המינים של אנשים אחרים כי מסתבר שהם זקוקים להם עדיין בעבור בני ביתם.
- נפרדים מהסוכה עם שקיעת החמה בפרידת רגשי קדש.
- נהגו לאכול מעט מזונות כדי לברך פעם אחרונה השנה "לישב בסוכה". [ולא ימלא כרסו כדין כל ערב שבת ויום טוב].
- נוהגים לשמור את ד' המינים וכן את הערבות של הושענא רבה לקיים בהם מצוות שריפת חמץ בערב פסח.

'שמחת תורה'

- שמחים מאד בשמחת התורה.
- נהגו להביא את הבנים הקטנים לבית הכנסת לשמוח בשמחת התורה.
- עיקר הריקוד הוא סביב הבימה שבה קוראים בתורה.
- מותר למחוא כף בחג לכבוד התורה.

'יום שמחת תורה'

- נהגו לקרוא לכל הציבור לעלות לתורה.
- צריך לזכור ש"ברכו" ושאר ברכות התורה צריכים להישמע לפחות לעשרה אנשים לכן לא יברכו בקול נמוך.
- כהנים לא ישתו יין בשעת הקידוש כי לכהן שתוי אסור לברך ברכת כהנים ויפסידו ברכת כהנים של מוסף.

'ברכת הגשם'

- מברכים גשם כל קהילה כמנהגה ומרגע זה אומרים בתפילת שמונה עשרה "משיב הרוח ומוריד הגשם" [ולא מוריד הטל].
- מז' חשוון מתחילים לומר "ותן טל ומטר".

מצות הסוכה הוא מדת הבטחון בהשי"ת. כמ"ש רז"ל צא מדירת קבע שלא לבטוח בעושר ובנכסים רק לבטוח בה'. ולכן הוא זמן שמחתינו. כי אין שמחה כשמחת הבוטח בה' באמת שפת אמת דברים לסוכות